

Pregled razvoja INCOTERMS-a

Pehar, Patrik

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Transport and Traffic Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:119:621687>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Transport and Traffic Sciences -
Institutional Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

Patrik Pehar

Pregled razvoja INCOTERMS-a

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2015.

Sveučilište u Zagrebu
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI
Vukelićeva 4, 10000 Zagreb
PREDDIPLOMSKI STUDIJ

Preddiplomski studij: ITS i logistika

Zavod: Katedra za intermodalni transport

Predmet: Špedicija

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Pristupnik:	Patrik Pehar
Matični broj:	0135229761
Smjer:	Logistika

ZADATAK:

Pregled razvoja Incoterms-a

ENGLESKI NAZIV ZADATKA:

Development of Incoterms

Opis zadatka:

Tijekom dvadesetih godina 20. stoljeća Međunarodna trgovačka komora provela je istraživanje i objavila dvije studije o primjeni trgovačkih termina u različitim državama. Studije su ukazale na razlike u interpretaciji trgovačkih termina u primjeni u različitim državama, pa je Međunarodna trgovačka komora 1936. godine izradila prvu verziju INCOTERMS-a. Svrha i cilj INCOTERMS-a je da prodavateljima (izvoznici) i kupcima (uvoznici) u trenutku sklapanja ugovora o kupoprodaji osiguraju primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa u svezi s isporukom robe, troškova isporuke i prijelaza rizika za slučajnu propast stvari, kako bi se spriječila različita tumačenja ugovornih odredbi tijekom nastanka njihovih obveza, prava i odgovornosti. Zadatak Završnog rada je analizirati verzije Incoterms termina kroz povijest, definirati promjene koje su se dešavale te identificirati osnovne razloge za navedene promjene.

0. OZNAKA ZADATKA

Nadzorni nastavnik:

Predsjednik povjerenstva za završni ispit:

Doc. dr. sc. Darko Babić

Prof. dr. sc. Mario Šafran

Djelovođa:

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet prometnih znanosti

ZAVRŠNI RAD

Pregled razvoja INCOTERMS-a

Mentor: doc. dr. sc. Darko Babić

Student: Patrik Pehar, 0135229761

Zagreb, 2015.

SAŽETAK

Istraživanja Međunarodne trgovačke komore tijekom dvadesetih godina 20. stoljeća rezultirale su objavama dviju studija o primjeni trgovačkih termina u različitim državama. Studije su ukazale na razlike u interpretaciji trgovačkih termina u različitim državama. Godine 1936., Međunarodna trgovačka komora iz navedenog razloga objavljuje prvu verziju INCOTERMS-a. Osnovna svrha i cilj INCOTERMS-a je osigurati prodavateljima i kupcima primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa u trenutku sklapanja ugovora o kupoprodaji, čime se smanjuje mogućnost nesporazuma koji bi mogle rezultirati pravnim komplikacijama. Ovim radom su istražene i analizirane verzije INCOTERMS termina kroz povijest, definirane su promjene koje su se događale te identificirani su osnovni razlozi za navedene promjene.

KLJUČNE RIJEČI: razvoj INCOTERMS-a, INCOTERMS, INCOTERMS 2010

SUMMARY

The researches the International Chamber of Commerce made during 1920ies resulted with publications of two studies on the application of commercial terms in different countries. Studies have shown differences in interpretation of the trade terms in different countries. Because of that, in 1936 the International Chamber of Commerce published the first version of INCOTERMS. The main goal and purpose of INCOTERMS is to provide adequate legal and economical relations for sellers and buyers at the moment when purchase contract is made. In that case, the possibility of misunderstanding, which could result with legal complications, is diminished. In this paper, the INCOTERMS versions throughout the history have been researched and analysed, changes that happened have been defined and the main reasons for those changes have been cited.

KEYWORDS: development of INCOTERMS, INCOTERMS, INCOTERMS 2010

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POJAM, SVRHA I CILJ INCOTERMSA	3
3. PRAVNA PRIRODA INCOTERMSA.....	4
4. POVIJESNI RAZVOJ INCOTERMS TERMINA	6
5. IDENTIFIKACIJA OSNOVNIH RAZLOGA PROMJENA INCOTERMS TERMINA.....	12
6. PRIKAZ INCOTERMS 2010 TERMINA	16
6.1. Skupina E.....	18
6.2. Skupina F.....	19
6.3. Skupina C.....	23
6.4. Skupina D.....	28
7. REVIDIRANE AMERIČKE VANJSKOTRGOVINSKE DEFINICIJE	31
8. ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA	36
POPIS KRATICA	37
POPIS SLIKA	38

1. UVOD

INCOTERMS su međunarodna pravila za tumačenje trgovinskih termina, odnosno skup pojmova koji reguliraju pravno-ekonomske odnose između izvoznika i uvoznika u međunarodnoj trgovini, a odnose se i na prijevoznike, špeditere, carinske organe i dr. Njihova svrha je osigurati prodavateljima i kupcima primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa kako bi u potpunosti isključili nesporazume ili pogrešno tumačenje odredaba kupoprodajnih ugovora.

Kako bi se ti nesporazumi, pogrešno tumačenje i/ili štetne posljedice isključili, Međunarodna trgovačka komora 1936. godine u Parizu donosi prvu verziju INCOTERMS-a. Inicijative Međunarodne trgovinske komore bile su istražiti razumijevanje trgovinskih termina u svrhu olakšanja međunarodnog trgovanja. Prvo istraživanje bilo je u 20-im godinama 20.-og stoljeća, a polučilo je korisna saznanja te su se istraživanja nastavila i u budućnosti. Time su se INCOTERMS-i razvijali i nastajale su nove, poboljšane verzije. Svrha i cilj završnog rada su prikazati razvitak INCOTERMS-a i pojasniti njihovo značenje te upotrebu. Naslov završnog rada je: **Pregled razvoja INCOTERMS-a**. Rad je podijeljen u osam cjelina:

1. Uvod
2. Pojam, svrha i cilj INCOTERMS-a
3. Pravna priroda INCOTERMS-a
4. Povijesni razvoj INCOTERMS termina
5. Identifikacija osnovnih razloga promjena INCOTERMS termina
6. Prikaz INCOTERMS 2010 termina
7. Revidirane američke vanjskotrgovinske definicije
8. Zaključak

U drugom poglavlju su objašnjeni pojam, svrha te cilj INCOTERMS termina, odnosno pojašnjeno je što oni zapravo predstavljaju i kada se koriste.

Pravna priroda INCOTERMS-a govori o karakteristikama ugovora o prodaji kojeg su zaključili prodavatelj i kupac, odnosno o njihovim pravima te obvezama stranaka pri isporuci robe.

Četvrto poglavlje donosi kratak pregled razvoja INCOTERMS termina kroz povijest, način na koji su se mijenjali te zbog čega je došlo do potreba za promjenama. U petom poglavlju su pobliže opisani razlozi prethodno navedenih promjena.

U šestom poglavlju pojedinačno su objašnjeni termini najnovije verzije INCOTERMS-a iz 2010. godine.

Sedmim poglavljem obrađena je američka verzija INCOTERMS-a, navedene su sve definicije i ukratko pojašnjene.

2. POJAM, SVRHA I CILJ INCOTERMSA

INCOTERMS su međunarodna pravila za tumačenje trgovinskih termina, sastavljena od skraćenog naziva na engleskom jeziku (eng. *International Commercial Terms*), odnosno punog naziva (eng. *International Rules for the Interpretation of Trade Terms*). Predstavljaju skup pojmova (termina) koji reguliraju pravno-ekonomske odnose između izvoznika i uvoznika u međunarodnoj trgovini, a odnose se i na prijevoznike, špeditere, carinske organe, luke i pristaništa, pomorske agente, osiguravajuća društva i dr. Ne temelje se na međunarodnoj konvenciji, već vrijede samo kao preporuke i postaju obveza ako ih stranke iz kupoprodajnog ugovora prihvate, odnosno ugovore.

Svrha i cilj INCOTERMS-a je osigurati prodavateljima (izvoznicima) i kupcima (uvoznicima) u trenutku sklapanja kupoprodajnog ugovora primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa, kako bi tijekom nastanka svojih obveza, prava i odgovornosti u potpunosti isključili nespornosti, pogrešno tumačenje odredaba kupoprodajnih ugovora, a time i štetne posljedice. To znači da je INCOTERMS namijenjen prvenstveno poslovnim ljudima (menadžerima) koji se bave izvozom i uvozom roba i usluga (međunarodnom robnom razmjenom i međunarodnim transportom) kojima je u interesu osigurati brz, siguran i racionalan prijevozni proces, bez obzira na udaljenosti otpremnog i odredišnog mjesta, vrstu prijevoznog sredstva, načine prijevoza, vrstu i prirodu robe, broj sudionika u prometnom sustavu.¹

Kako bi isključili nespornosti, pogrešno tumačenje odredaba kupoprodajnih ugovora te štetne posljedice, Međunarodna trgovačka komora (eng. *International Chamber of Commerce; ICC*) 1936. godine u Parizu donosi prvu verziju INCOTERMS-a.

¹ Zelenika R.: Međunarodna špedicija: osnovni i specijalni poslovi – špediterovo pravo – INCOTERMS '90 – R.A.F.T.D., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1996.

3. PRAVNA PRIRODA INCOTERMSA

Pravna priroda INCOTERMS-a se odnosi na ugovore o prodaji koje su zaključili prodavatelj i kupac, odnosno na njihova prava te obveze stranaka pri isporuci robe. Ugovorene stranke čestoprimjenjuju INCOTERMSprilikom sklapanja ugovora o prijevozu ili osiguranju što nije ispravno. Iako mogu biti vodič za sklapanje navedenih ugovora, INCOTERMS se primjenjuju samo na ugovor o kupoprodaji. Razlog pogrešnog shvaćanja je taj što ugovaranje pojedinih INCOTERMS termina direktno utječe i na ostale ugovore. Značajna uloga INCOTERMS termina je unaprijed točno definiranje prava i obveza kupca i prodavatelja. U današnje, suvremeno vrijeme iznimno je bitno težiti ka ostvarenju prednosti pred konkurencijom na tržištu pružanjem racionalne proizvodnje usluga. Osim toga, suvremeno poslovanje ne bi bilo konkurentno bez primjene suvremenih tehnologija transporta koje omogućuju dostavu pravog proizvoda ili usluge u pravo vrijeme na pravome mjestu kako bi se zadovoljili zahtjevi kupca. Svemu tome značajno pridonosi djelovanje INCOTERMS-a.

S pravnog aspekta često se pitanje rizika veže za pitanje prijenosa vlasništva i to na način da rizik snose dužnik ili povjeritelj. Što se tiče poslovnih ljudi, za njih prijenos vlasništva ne predstavlja glavni interes. Prvenstveno ih interesira tko će snositi rizik za štetu ili nestanak stvari posebno kada su prodavatelji i kupci prostorno vrlo udaljeni; odnosno u tzv. distancijskoj kupovini i prodaji. Također, interes poslovnih ljudi je usmjeren i na vremenski aspekt. Njihov cilj je imati robu ili vrijednosne papire što prije kako bi mogli brzo i kontinuirano razvijati nove pravne i ekonomske odnose. Zbog navedenog suvremena praksa veže pojam rizika za pojam isporuke. Prodavatelj je dužan isporučiti robu, predati isprave i pobrinuti se za prijenos vlasništva. Kupac, s druge strane, ima samo obvezu platiti ugovorenu cijenu robe sukladno kupoprodajnom ugovoru. Rizik prelazi na kupca onog trenutka kada je isporučena prodana, tj. kupljena roba, također sukladno uvjetima iz kupoprodajnog ugovora. Prelaskom rizika na kupca, bez obzira na moguće oštećenje ili gubitak robe, kupac je obvezan platiti protuvrijednost kupljene robe, osim u slučaju kada je za mogući gubitak ili oštećenje robe odgovoran prodavatelj.

Pravnu prirodu INCOTERMS-a uređuju sljedeće obveze: obveze vezane za predaju robe (radionica, tvornica, skladište, prvi prijevoznik itd.), obveze vezane za obavljanje carinskih formalnosti, obveze vezane za osiguranje robe u prijevozu, obveze vezane za pribavljanje prijevoznog sredstva, obveze vezane za pribavljanje posebnih isprava koje prate robu (uvjerenje o porijeklu proizvoda, certifikat o obavljenoj kontroli robe i sl.), obveze vezane za pakiranje robe, obveze vezane za podjelu troškova između prodavatelja i kupca itd.

Iako su INCOTERMS povezani sa zakonom, oni nemaju snagu zakonskih propisa. Također, mogu biti dio ugovora, ali ne čine cijeli ugovor. Važno je naglasiti da prilikom korištenja INCOTERMS-a u ugovoru o prodaji treba uvijek biti naznačeno prema kojoj verziji INCOTERMS-a se želi poslovati. Ukoliko ugovorne strane žele primjenu termina koji se nalaze u ranijim verzijama INCOTERMS-a, to moraju izričito navesti. Iz toga proizlazi da ako stranke nisu izričito navele koji će se INCOTERMS primjeniti, primjenit će se posljednja važeća verzija.

4. POVIJESNI RAZVOJ INCOTERMS TERMINA

Jedna od prvih inicijativa Međunarodne trgovinske komore bila je istražiti razumijevanje trgovinskih termina kako bi se olakšalo međunarodno trgovanje. Istraživanje se provodilo u 1920–ima, a rezultati studija su objavljeni 1923. godine. Prvo istraživanje bilo je ograničeno na šest uobičajenih trgovinskih termina korištenih u 13 različitih zemalja, da bi se zatim u drugom istraživanju trgovinskih termina, objavljenom 1928., obuhvatilo više od 30 zemalja. Istraživanja su pokazala razlike u tumačenju trgovinskih termina te su zahtijevale daljnje mjere koje zatim proizlaze iz prve verzije, INCOTERMS 1936.

U to vrijeme, trgovački termini koji su uključivali prijevoz robe bili su usmjereni na prijevoz morem i odražavali su se na svjetsku upotrebu termina FAS – franko uz bok broda (eng. *Free Alongside Ship*), FOB – franko brod (eng. *Free on Board*), C&F – cijena i prevoznina (eng. *Carriage and Freight*), CIF – cijena, osiguranje i prevoznina (eng. *Carriage, Insurance and Freight*), Ex-Ship i Ex-Quay termina.

Sljedeća revizija INCOTERMS-a bila je obustavljena za vrijeme Drugog svjetskog rata te nije nastavljena sve do 1950. godine, a rezultirala je novom verzijom INCOTERMS-a 1953. Dodani su trgovinski termini za nepomorski promet, nazvani FOR-FOT – franko vlak- franko kamion (eng. *Free On Rail-Free On Truck*), kao i DCP – prevoznina plaćena (eng. *Delivered Costs Paid*). Termin franko kamion pokazao se kao zbunjujuć iz semantičkog razloga; mogao se odnositi na bilo koji kamion neovisno o tome koristi li on vezu sa željezničkim ili cestovnim prometom. Zapravo se termin FOT odnosio samo na željeznički promet. U tom trenutku, nijedna verzija trgovinskih termina INCOTERMS-a nije se odnosila isključivo samo za korištenje u cestovnom prometu.

Godine 1967., dodani su trgovinski termini koji su se odnosili na dostavu na granici DAF – isporučeno granica (eng. *Delivered At Frontier*) i isporuke u zemlji odredišta DDP – isporučeno ocarinjeno (eng. *Delivered Duty Paid*). Tada je Međunarodna trgovinska komora odlučila aktivnije oglašavati svoje tumačenje međunarodnih prodajnih termina, suprotno tadašnjim ostalim sistemima koji su se koristili. Prema tome, 1968. godine na prvoj sjednici komisije Međunarodne

trgovinske komore, INCOTERMS 1953 su identificirani kao „instrument posebne važnosti s obzirom na usklađivanje i objedinjavanje zakona o međunarodnoj prodaji robe”.

Izmjene i dopune INCOTERMS 1969 nastavile su dobivati proširenja, sa dodatnim terminima 1976. i 1980. Godine 1976. je dodan termin koji se odnosi na prijevoz zrakom, FOB Airport. Njegovo dodavanje je zapravo odraz zbunjenosti pri interpretaciji FOB-a. Brodska ograda predstavljala je točku na kojoj rizik prelazi s prodavača na kupca. Suprotno, ukrcaj robe u zrakoplov nije bio shvaćan kao točka podjele rizika. Umjesto toga, rukovanje nad robom u zračnom prijevozu se vidi kao mjesto gdje se prenosi rizik. Iako FOB Airport nije smatran najkorisnijim terminom svejedno je ostao u verziji 1980., kada su termini mijenjani.

Termin *Free Carrier* je uveden 1980. godine. Razlog njegova dodavanja bio je povezan sa rastom prijevoza robe kontejnerima što je značilo da robu zapravo nije primio pomorski prijevoznik direktno kod broda nego na nekoj točki prijema na obali. Roba je mogla biti u kontejnerima koje je natovario prodavač na svom teritoriju te zatim biti prenesena u luku i utovarena na brod ili dostavljena prijevozniku u luci kako bi ju on utovario u kontejnere te zatim na brod. U tim slučajevima, definiranje točke prijenosa rizika onda kada je roba utovarena na brod nije bila precizna. Umjesto toga točka je, kao i kod FOB Airporta, postala točka transfera roba prijevozniku. Kako bi se to dodatno potvrdilo, naziv termina koji je prvi puta uveden u verziji iz 1980. je postao *Free Carrier*, odnosno skraćenicom FRC.

Sve te promjene su zapravo nadopune originalnoj verziji iz 1953., a tek 1980. godine je Komora odlučila postupno revizirati originalnu verziju kako bi se INCOTERMS-i prilagodili suvremenoj trgovačkoj praksi. Tako su uvedeni INCOTERMS 1990 koji su uključivali velik broj promjena. Na primjer, skraćenica FCR koja je označavala *Free Carrier* je promijenjena u FCA – franko prijevoznik (eng. *Free Carrier*). Kako FCA nije mogao biti korišten ni za jedan oblik prijevoza, to je značilo da su termini FOR-FOT i FOB Airport postali zastarjeli i mogli su biti uklonjeni. Također, u to vrijeme je uveden koncept elektroničkih dokumenata (EDI) kao dio prodavačeve dužnosti da osigura dokaz o dostavi i prijevoznim dokumentima.

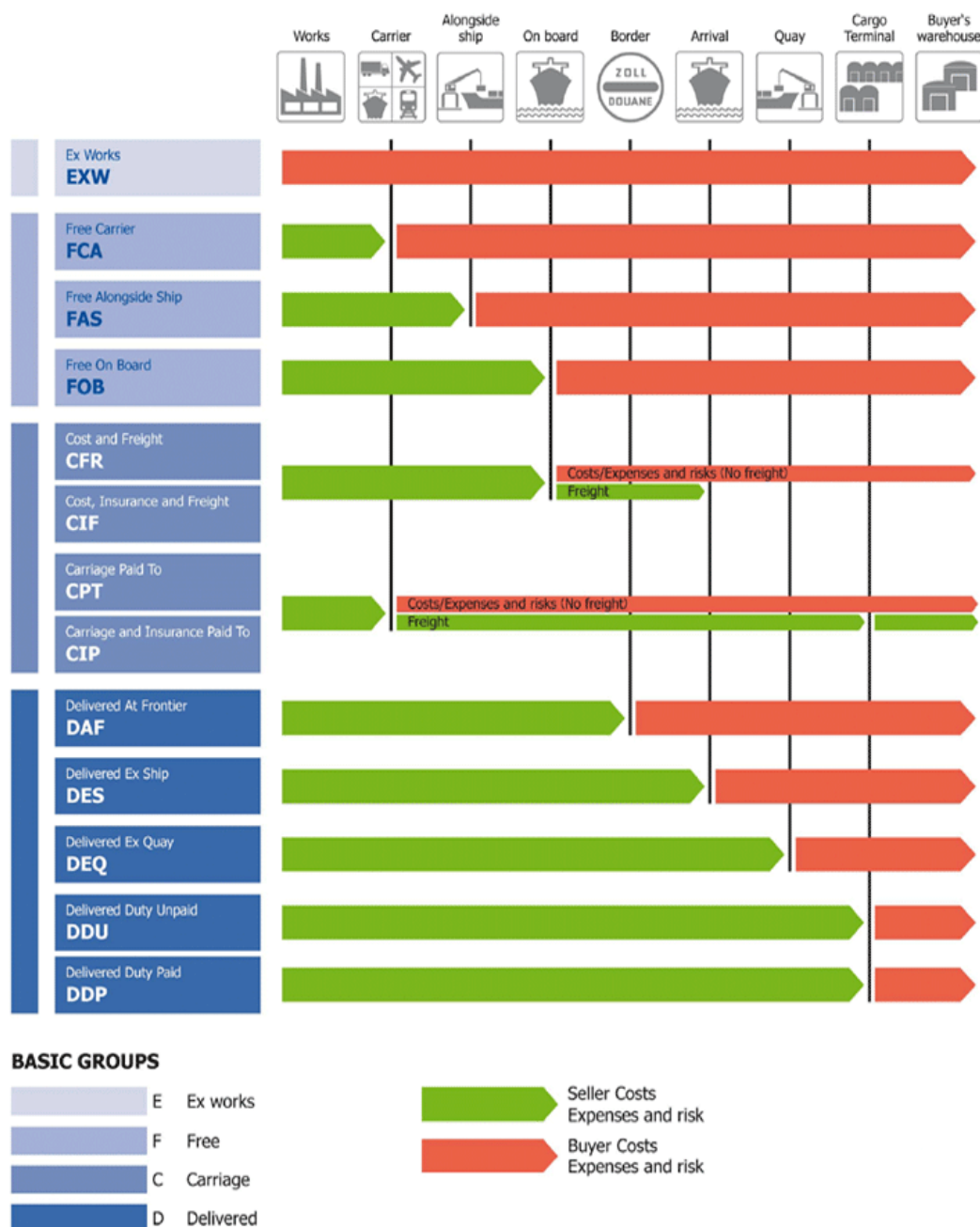
Verzija iz 1990. je sadržavala 13 individualnih termina:

1. EXW –franko tvornica (eng.*Ex-Works*),
2. FCA – franko prijevoznik (eng. *Free Carrier*),
3. FAS - fanko uz bok broda (eng.*Free Alongside Ship*),
4. FOB – franko brod (eng. *Free On Board*),
5. CFR - cijena i prevoznina (eng. *Carriage and FReight*),
6. CIF – cijena, osiguranje i prevoznina (eng. *Carriage, Insurance and Freight*),
7. CPT – prevoznina plaćena do (eng.*Carriage Paid To*),
8. CIP – prevoznina i osiguranje plaćeni do (eng. *Carriage and Insurance Paid To*),
9. DAF – isporučeno granica (eng. *Delivered At Frontier*),
10. DES – isporučeno franko brod (eng. *Delivered Ex-Ship*),
11. DEQ – isporučeno franko obala (eng.*Delivered Ex-Quay*),
12. DDU – isporučeno neocarinjeno (eng. *Delivered Duty Unpaid*) i
13. DDP – isporučeno ocarinjeno (eng. *Delivery Duty Paid*).

Na 25.-oj sjednici, 1992., Komora je raspravljala o zahtjevu da prihvati INCOTERMS 1990. za upotrebu diljem svijeta. Na toj sjednici Komora se složila da su se INCOTERMS 1990. uspjeli dokazati kao moderna internacionalna pravila za interpretaciju najčešće korištenih trgovačkih termina u internacionalnoj trgovini. Stoga su INCOTERMS 1990. prihvaćeni od strane Komore, stupili na snagu 1. srpnja 1990. te postali dostupni kao Komorina objava br. 460.

Kada su INCOTERMS-i ponovno došli na reviziju u kasnim 1990.-im godinama bilo je teško uvidjeti moguća poboljšanja. Postojala su neka istraživanja vezana za termin FOB u kojima se pokušala naći drugačija točka transfera rizika osim brodske ograde (što je svakim danom sve više zastarijevalo), ali su na kraju svi pokušaji završili neuspjehom. Također je postojala zabrinutost da, ako se rizik ukloni sa brodske ograde, trgovinski termini FAS zapravo znače da je prodavač izbjegao obavezu pripremiti robu za izvoz. To je promijenjeno te je pod INCOTERMS-ima 2000. koji su prikazani na slici 1.,izvozna obaveza postala prodavačeva odgovornost. Odgovarajuća promjena je napravljena u klauzuli DEQ gdje je, zbog činjenice da je roba morala ući u zemlju dolaska kad je stigla na mol, prodavač prema prethodnim

verzijama INCOTERMS-a morao dogovarati odobrenje za uvoz. Ova obaveza je sada postala kupčeva.

Slika 1: Prikaz „INCOTERMS 2000“

Izvor: www.supremelogistics.co.th

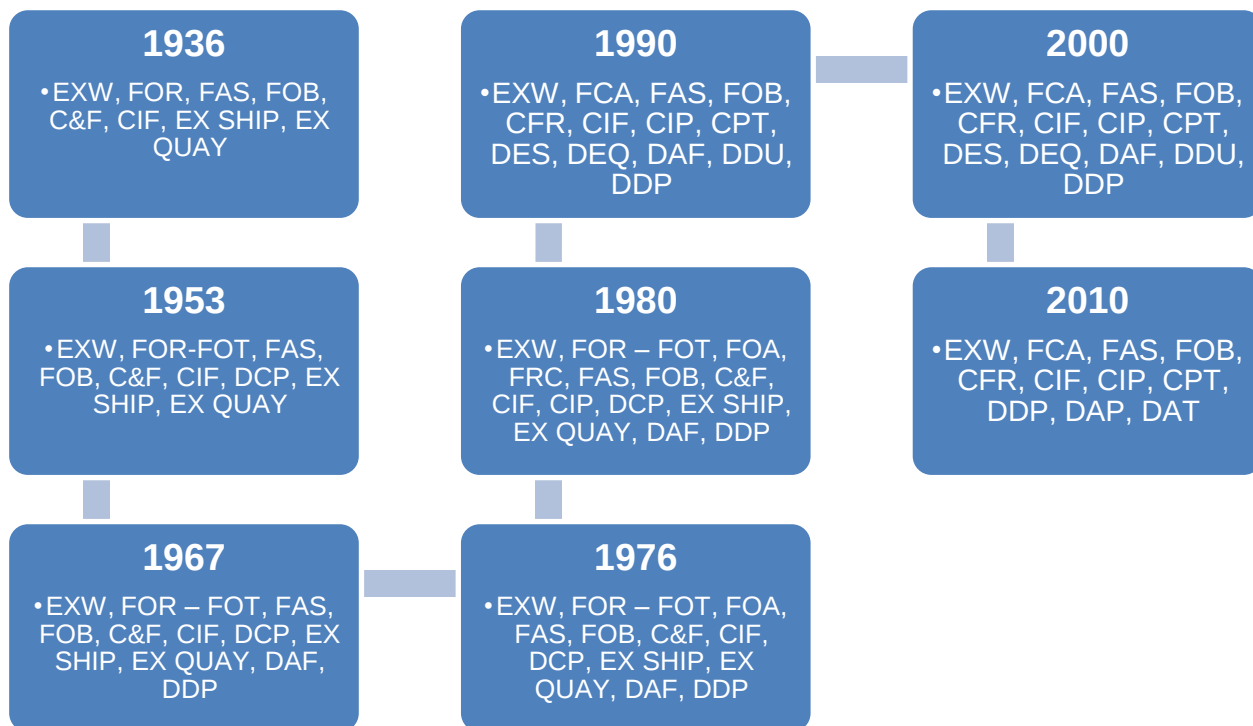
Još jedna značajna razlika između INCOTERMS-a 2000. i 1990. je bila pojednostavljenje obaveze isporuke pod terminom FCA. Verzija iz 1990. je pravila

razliku između transportnih sredstava i navedenog mjesta isporuke. Ako je dogovoreno mjesto na prodavačevom teritoriju, on je bio obavezan utovariti robu, inače je samo morao učiniti robu dostupnom.

Kada pogledamo ovu povijest, lako je vidjeti zašto su se pojavile promjene između INCOTERMS-a 2000. i 2010. Na primjer, abolicija brodske ograde kao točke transfera rizika i odgovornosti je bila razmatrana tijekom 10 prethodnih godina. Vjerojatno je jedina razlika između toga što se odluka za promjenom poduzela na kraju prvog desetljeća 21. stoljeća umjesto na kraju zadnjeg desetljeća 20. stoljeća bila ta što je koncept postao prihvatljiviji u međuvremenu.

Isto može biti zaključeno za uklanjanje fraza DAF, DES i DEQ. među kojima zadnje dvije datiraju iz 1936., od kada se način poslovanja značajno promijenio te frazeologija i ono što predstavljaju više nisu odražavali trenutnu praksu poslovanja.

Ne može se zaključiti da se ovaj proces usavršavanja i mijenjanja neće nastaviti u budućnosti. Na primjer, bit će zanimljivo promatrati hoće li jedini termini za morski promet, FAS, FOB i CIF, opstati u sljedećem krugu dopuna. Razvoj INOTERMS termina kroz povijest prikazan je na slici 2.

Slika 2: Prikaz razvoja INCOTERMS termina

Izvor: Izradio i prilagodio autor

5. IDENTIFIKACIJA OSNOVNIH RAZLOGA PROMJENA INCOTERMS TERMINA

Međunarodna pravila za tumačenje trgovinskih termina odnosno INCOTERMS donesena su 1936. godine od strane Međunarodne trgovinske komore u Parizu kako bi se utvrdila već postojeća praksa u međunarodnoj robnoj razmjeni. INCOTERMS-i su već tada imali najširu upotrebu u vanjskoj trgovini.

Obzirom na razvijanje gospodarstva pojavila se potreba za revizijom INCOTERMS-a. Zbog nemira u svijetu, prvenstveno Drugog svjetskog rata, revizija je obustavljena i nije nastavljena sve do 50-ih godina 20. stoljeća. Godine 1953. konačno je izvršena prva izmjena postojećih pravila koja su se od onda primjenjivala u praksi kao INCOTERMS 1953. Potreba za nadopunom pojavila se iz jednostavnog razloga što se do tada prijevoz robe većinom obavljao pomorskim putem. Dodani su trgovinski termini za nepomorski promet, FOR- FOT i DCP.

Zbog razvoja vanjskotrgovinskog i prometnog sustava bile su potrebne određene prilagodbe u poslovnoj praksi. Tada je na red došla druga revizija INCOTERMS-a, 1967. godine. Revizija je rezultirala dodavanjem dviju klauzula; DAF i DDP. Trgovački termin DAF odnosio se na robu dostavljenu na granicu, dok se termin DDP odnosio na robu koja se isporučuje u zemlji odredišta.

Razvojem zračnog teretnog transporta 1976. godine INCOTERMS-i su dobili novo proširenje. Dopunjeni su terminom FOB Airport, a njegovo dodavanje je zapravo odraz zbunjenosti pri interpretaciji FOB-a. Za razliku od brodske ograde kao točke prijenosa rizika, u zračnom prometu se ta točka definirala ranije u transportnom procesu, kod rukovanja teretom prilikom iskrcaja ili pretovara.

Daljnji razvoj transportnih tehnologija, posebno kontejnerizacije i intermodalnog transporta, uvjetovao je novu dopunu INCOTERMS-a novim terminom. Ona se dogodila 1980. godine te donijela INCOTERMS 1980 koji su sadržavali 14 termina uključujući i novi termin FRC koji je bio od osobitog značenja s obzirom na nove tehnologije prijevoza robe.

INCOTERMS 1980 bili su u uporabi sve do 1990. godine kada se zbog dva osnovna razloga prešlo na noviju varijantu. Jedan od razloga revidiranja je bila neprilagođenost UN/EDIFACT standardu (eng. *Electronic Data Interchange For Administration Commerce and Transport*), odnosno elektronskoj razmjeni podataka za administraciju, trgovinu i transport. Prije toga problemi su se pojavljivali kada je prodavatelj morao predložiti teretnicu (eng. *Bill of Lading*) kao prenosivu prijevoznu ispravu koja se često upotrebljava prilikom prodaje robe tijekom transporta. Problemu se doskočilo upotrebom EDI-poruka čime je kupac stavljen u istu pravnu poziciju kao što bi je postigao da je primio teretnicu od prodavatelja. Drugi razlog revizije bila je sve veća upotreba suvremenih tehnologija transporta kao što su: kontejneri, RO-RO, LO-LO, RO-LO, FO-FO, huckepack te posebno bimodalne tehnologije transporta. Umjesto nekih termina koji su se pojavljivali u ranijim oblicima, npr.: FOR, FOT i FOB Airport, uveden je termin FCA koji se može koristiti bez obzira na odabrani način prijevoza kao i prilikom korištenja više načina prijevoza.

Iako poslovna praksa nakon jednog desetljeća nije zahtijevala bitnije intervencije u termine određene 1990. godine slijedi nova verzija INCOTERMS-a, INCOTERMS 2000 koja uvodi tri izmjene. Prilikom korištenja termina FAS uvodi se obveza prodavatelja da na vlastiti trošak pribavi upravnu dozvolu ili odobrenje za izvoz robe. Termin DEQ doživljava sličnu promjenu te se uvodi obveza kupca da na vlastiti trošak pribavi upravnu dozvolu ili odobrenje za izvoz robe. Posljednja promjena koja se uvela u verziji INCOTERMS 2000 bila je kod termina FCA. Termin FCA doživio je promjene glede obveze utovara i istovara robe. Ukoliko je mjesto isporuke robe u prostorijama prodavatelja, onda prodavatelj odgovara za rizik tijekom ukrcanja, a ako je mjesto isporuke na nekom drugom mjestu, tada je kupac odgovoran za rizik ukrcanja.

Iduća značajna, ujedno i zadnja važeća izmjena i dopuna INCOTERMS-a objavljena je 27. rujna 2010. godine i donijela ju je Međunarodna trgovačka komora. Kao rezultat izmjena i dopuna proizlazi INCOTERMS 2010 koji stupa na snagu 1. siječnja 2011. godine sa 11 termina što je dva manje u odnosu na prethodne INCOTERMS-e. Uvedena su dva nova termina: DAT, koji je zamijenio ukinuti DEQ, te termin DAP koji je zamijenio ukinute termine DAF, DES, DDU.

Druga izmjena očituje se kategoriziranju termina ovisno o vrsti prijevoza u kojima se primjenjuju te ih kao takve dijelimo u dvije skupine. To je posljedica uvođenja dva nova termina: DAT (eng. *Delivered At Terminal*), koji je zamijenio ukinuti DEQ termin i termina DAP (eng. *Delivered At Place*), koji je zamijenio ukinute termine DAF, DES i DDU. Druga novost očituje se u promjeni kategorizacije termina u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza u kojima se primjenjuju. Prva skupina odnosi se na termine koje se primjenjuju u svim vrstama prijevoza te u multimodalnom prijevozu (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP). Druga skupina odnosi se na termine koji se mogu primjenjivati samo u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF). Uzimajući u obzir način prijevoza robe, kategorizacija nastoji olakšati odabir odgovarajućih termina prodavateljima i kupcima prilikom sklapanja ugovora o kupoprodaji.

Novom revizijom u termine su unijete i odredbe koje se tiču obveza prodavatelja i kupca prilikom prelaska državne granice. Prodavatelj i kupac dužni su dati potrebne podatke koji se tiču sigurnosnih provjera robe koja se prevozi, uzimajući u obzir sigurnosne mjere koje poduzimaju države prilikom prelaska državne granice. Navedene obveze potiču na viši stupanj suradnje izvoznika i uvoznika te policijskih i carinskih vlasti. Suvremena tehnologija jača primjenu elektroničke komunikacije u novoj verziji INCOTERMS-a i na taj način omogućuje prodavatelju i kupcu da svoju obvezu pribavljanja ugovorne dokumentacije ispune elektroničkim putem. Poseban problem koji se javljao prilikom korištenja CIP, CPT, CFR, CIF, DAT, DAP i DDP termina bila je podjela troškova između prodavatelja i kupca u vezi s manipulacijom tereta na terminalu mjesta odredišta. INCOTERMS 2010 je detaljno uredio podjelu troškova kod DAT i DAP termina. Primjenom DAT termina prodavatelj je dužan istovariti robu s pristiglog vozila i staviti robu na raspolaganje kupcu na ugovorenom terminalu u zemlji odredišta te od tog trenutka rizik prelazi na kupca. Prodavatelj je odgovoran i za tranzitni prijevoz robe kroz treće zemlje. Također, prodavatelj je dužan sklopiti ugovor o prijevozu te je obavezan obaviti izvozne formalnosti i platiti troškove izvoza. Obavljanje uvoznih formalnosti i plaćanje troškova uvoza obavlja i snosi kupac. DAP termin obavezuje prodavatelja da snosi sve rizike u kretanju robe do trenutka njezine isporuke na mjestu odredišta. Za razliku od DAT termina, istovar robe s pristiglog prijevoznog sredstva u mjestu odredišta obveza je kupca. Prodavatelj mora sklopiti ugovor o prijevozu te odgovarati

obavljanje izvoznih formalnosti i plaćanje troškova izvoza, ali ne i za obavljanje uvoznih formalnosti i plaćanje troškova uvoza obavlja kupac.

Značajna promjena nastala je kod FOB termina koji se primjenjuje u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim vodama, a posljedično i kod termina CFR i CIF. Kao točka prijelaza rizika napušten je pojam „ograda broda“ (eng. *Ship's Rail*), čime su otklonjena ekstenzivna i kontradiktorna tumačenja toga pojma. Sada rizik za oštećenje ili propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne „na palubu broda“ (eng. *On Board the Vessel*) i to kada je ukrcana cjelokupna pošiljka.²

²Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012.

6. PRIKAZ INCOTERMS 2010 TERMINA

Međunarodna trgovačka komora u Parizu 2010. godine objavljuje INCOTERMS 2010 koji stupaju na snagu¹. siječnja 2011. godine. INCOTERMS 2010 izričito određuju svoju primjenu i u domaćoj i u međunarodnoj trgovini. To je postignuto unošenjem sintagme u pravila koja uređuju termine „da obveza postupanja u izvozno-uvoznim formalnostima postoji samo kada je to primjenjivo“. To omogućava primjenu INCOTERMS 2010 u okviru Europske unije u kojoj su ukinuti carinski i drugi administrativni postupci na granicama između država članica, kao i unutar Sjedinjenih Američkih Država gdje postoji spremnost primjene novih INCOTERMS termina.³

INCOTERMS 2010 sastoje se od 11 termina koja su podijeljena u četiri osnovne skupine:

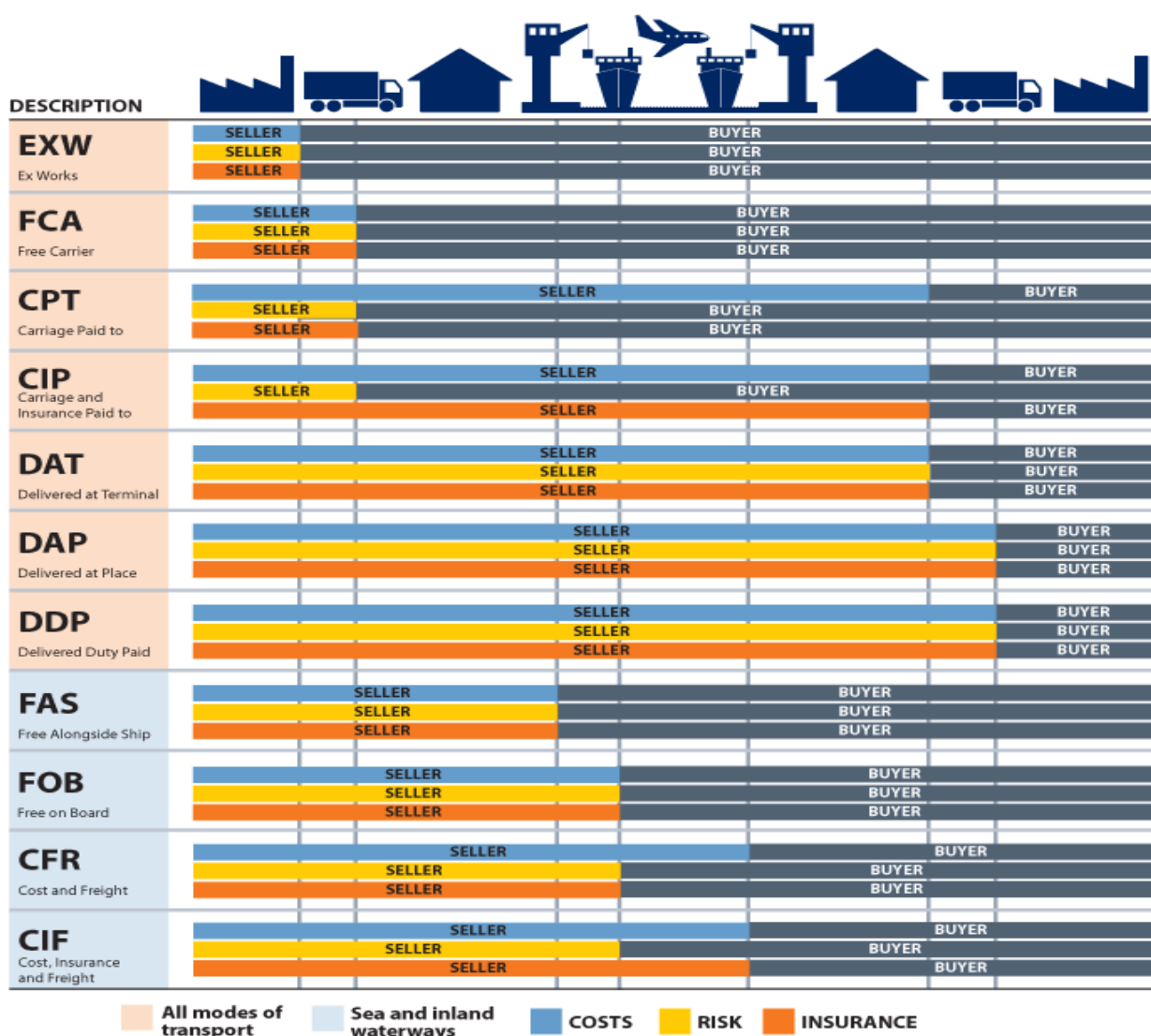
1. Skupina E (EXW) – prva skupina se odnosi na obvezu prodavatelja da isporuči robu, tj. stavi robu na raspolaganje kupcu u svojim prostorijama, tvornicama, skladištima itd.
2. Skupina F (FCA, FAS, FOB) – druga skupina ukazuje na obvezu prodavatelja da isporuči robu do prijevoznika kojeg je odredio kupac
3. Skupina C (CFR, CIF, CPT, CIP) – treća skupina se odnosi na obvezu prodavatelja da organizira i ugovori prijevoz robe do ugovorenog mjesta pod uobičajnim uvjetima. Prodavatelj snosi rizik od gubitka ili oštećenja robe te dodatne troškove do onog trenutka kada se roba ukrca na prijevozno sredstvo. Dvije klauzule uključuju obvezu osiguranja (CIF i CIP), a dvije klauzule su za pomorski promet (CFR i CIF)
4. Skupina D (DAT, DAP, DDP) – četvrta skupina ukazuje na prodavateljevu odgovornost za prispjeće robe na ugovoreno mjesto pri čemu snosi sve troškove i rizike do ugovorenog mjesta opredjeljenja u zemlji primatelja.

³ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012.

Gledajući s aspekta načina prijevoza INCOTERMS 2010 možemo podjeliti u dvije zasebne skupine:

1. Skupina koja se odnosi na bilo koji način prijevoza, obuhvaća sljedeće termine: EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP.
2. Skupina koja se odnosi za prijevoz morem i unutarnjim vodama, obuhvaća sljedeće termine: FAS, FOB, CFR, CIF.

Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja (izvoznika) i kupca (uvoznika) prema INCOTERMS 2010 prikazan je na slici 2.

Slika 3: Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe

između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“

Izvor: www.jms-logistics.com

6.1. Skupina E

EXW, eng. *Ex Works ... named place* (franko tvornica ... imenovano mjesto)

Termin EXW znači da se prodavatelj oslobađa svoje obveze da isporuči robu onog trenutka kada je robu stavio kupcu na raspolaganje u svojim prostorijama (radionici, tvornici, skladištu itd.). Roba stavljena kupcu na raspolaganje je izvezno neocarinjena i neukrcana na prijevozno sredstvo. Termin EXW predstavlja minimalne obveze sa strane prodavatelja iz razloga što kupac snosi sve troškove i rizike onog trenutka kada preuzme robu u prostorijama prodavatelja. Može se koristiti bez obzira na odabrani način prijevoza kao i prilikom korištenja više načina prijevoza odnosno kada je riječ o multimodalnom prijevozu. Ukoliko kupac nije u mogućnosti obaviti izvezne formalnosti koristi se termin FCA.

Obveze prodavatelja:

Kupcu na dogovorenom mjestu (radionica, tvornica, skladište itd.) staviti na raspolaganje pripremljenu robu za transport. Sve troškove (uključujući i troškove kontrole robe potrebne za isporuku robe) i rizik snosi kupac do trenutka kada je roba stavljena na raspolaganje kupcu. Prodavateljeve obaveze uključuju i pribavljanje odgovarajućih dokumenata za izvoz robe kao što su izvezna dozvola, uvjerenje o podrijetlu robe itd.

Obveze kupca:

Plaćanje cijene prema kupoprodajnom ugovoru, pribavljanje prijevoznog sredstva, te snositi sav trošak i rizik mogućeg gubitka. Kupac je dužan preuzeti robu stavljenu na raspolaganje u ugovorenom roku i na ugovorenom mjestu.

6.2. Skupina F

FCA, eng. *Free Carrier ... named place* (franko prijevoznik ... imenovano mjesto)

Termin FCA znači da se prodavatelj oslobađa svoje obveze kada isporuči izveznu ocarinjenу robu na mjestu koje je imenovao kupac. Prodavatelj isporučuje robu prijevozniku ili drugoj osobi koju je imenovao kupac. Ukoliko se isporuka robe odvija u prostorijama prodavatelja on odgovara za rizik tijekom ukrcaja, u suprotnom je kupac odgovoran za rizik ukrcaja. Termin se može koristiti bez obzira na odabrani način prijevoza kao i prilikom korištenja više načina prijevoza.

Obveze prodavatelja:

Sukladno kupoprodajnom ugovoru pribaviti robu i račun te na svoj rizik i trošak pribaviti sve izvozne dozvole i obaviti sve carinske formalnosti potrebne za izvoz robe. Dužan je predati robu prijevozniku ili drugoj osobi koju je odredio kupac u roku ugovorenom za isporuku robe. Prodavatelj plaća troškove kontrole koji su potrebni za isporuku robe, kao i troškove kontrole prije otpreme koje propisuju organi zemlje izvoza. Ako prilikom predaje robe nije ugovoreno određeno mjesto te ako ima više raspoloživih točaka za predaju robe, prodavatelj može izabrati mjesto koje njemu najbolje odgovara. Također, prodavatelj je dužan bez odgađanja detaljno izvijestiti kupca o izvršenoj isporuci ili o tome da prijevoznik nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. Kupac pribavlja uveznu dozvolu i obavlja uvezne carinske formalnosti. Ukoliko je to potrebno, kupac osigurava tranzitni prolaz preko neke druge zemlje. Treba o svom trošku ugovoriti prijevoz robe od naznačenog mjesta te pravodobno informirati prodavatelja o imenu prijevoznika ili druge osobe, kao i vremenu u kojem se roba mora predati tom prijevozniku. Kupac ima obvezu preuzeti sve troškove i rizik za robu

onog trenutka kad je roba isporučena navedenom prijevozniku ili drugoj ugovorenoj osobi.

FAS, eng. *Free Alongside Ship ... named port of shipment* (franko uz bok broda ... imenovana luka otpreme)

Termin FAS znači da prodavatelj ispunjava svoju obvezu isporuke onog trenutka kada robu stavi uz bok broda u imenovanoj luci otpreme. Postavljanjem robe uz bok broda u imenovanoj luci otpreme označava se trenutak kada sav trošak i rizik od oštećenja ili gubitka robe prelazi s prodavatelja na kupca. Termin FAS zahtijeva da prodavatelj robu izvezno ocarini. Termin se odnosi samo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putovima.

Obveze prodavatelja:

Dužan je robu postaviti uz bok broda u imenovanoj luci otpreme ugovorenog dana ili u ugovorenom roku. Na vlastiti rizik i trošak pribavlja sve izvozne dozvole ili neko drugo službeno ovlaštenje i obavlja sve carinske formalnosti potrebne za izvoz robe. Treba obavijestiti kupca da je roba isporučena uz bok broda u imenovanoj luci otpreme. Također, o svom trošku mora dobiti i predati kupcu „čistu ispravu“ kojom garantira kupcu da je robu u količini i vrsti sukladno kupoprodajnom ugovoru isporučio uz bok naznačenog broda u imenovanoj luci otpreme. Prodavatelj snosi sve troškove i rizik za robu do trenutka kada je isporučena uz bok broda nakon čega troškovi i rizik prelaze na kupca. Na zahtjev kupca, prodavatelj o svom trošku snosi provjere kakvoće i količine robe, ambalaže i pribavlja informacije potrebne za osiguranje.

Obveze kupca:

Dužan je platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. Na svoj trošak ugovara prijevoz do naznačene odredišne luke. Treba na vrijeme informirati prodavatelja o imenu broda, mjestu, te datumu ukrcanja na brod.

Kupac snosi sve troškove i rizik za robu onog trenutka kada mu je roba isporučena uz bok broda u ugovorenoj luci ukrcaja. Naknadne troškove zbog broda koji kasni u dolasku snosi sam kupac. Troškovi kao što su carinski postupci pri uvozu robe, provjere robe, dozvole uvoza, izdavanje teretnice i sl. snosi kupac.

FOB, eng. *Free On Board ... named port of shipment* (franko brod ... imenovana luka otpreme)

Termin franko brod znači da se prodavatelj oslobađa obveze kada je roba ukrcana na brod kojeg je imenovao kupac u ugovorenoj luci otpreme. Termin FOB traži da kupac obavi izvozno carinjene robe. Rizik od gubitka ili oštećenja robe prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne na palubu broda (eng. *On Board the Vessel*). Termin se odnosi samo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putovima i ukoliko prodavatelj i kupac nemaju namjeru isporučiti robu preko ograde broda koristi se termin FCA.

Obveze prodavatelja:

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući i pakiranje sukladno propisima. Također, prodavatelj je dužan isporučiti robu na brod imenovan od strane kupca, na mjesto ukrcaja koje je odredio kupac, u ugovorenoj luci otpreme u ugovorenom roku. Na vlastiti rizik i trošak pribavlja sve izvozne dozvole ili neko drugo službeno ovlaštenje i obavlja sve carinske formalnosti potrebne za izvoz robe. O svom trošku pribavlja i dostavlja kupcu uobičajenu ispravu kao dokaz o završetku utovara robe, kao i o tome da brod nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka. Također pomaže kupcu na njegov rizik i trošak pribaviti isprave i podatke potrebne za daljnji prijevoz i uvoz robe. Snosi sve troškove i rizike vezane za robu do trenutka završetka utovara na brod te je dužan izvijestiti kupca da je roba ukrcana na imenovani brod.

Obveze kupca:

Mora platiti robu po cijeni prema kupoprodajnom ugovoru, ugovoriti brod, sklopiti brodarski ugovor ili rezervirati poseban brodski prostor za prijevoz robe do luke odredišta o svom trošku. Treba na vrijeme informirati prodavatelja o imenu broda, luci ukrcaja, te datumu ukrcaja robe na brod. Trošak i rizik prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne na palubu broda. Kupac, također o svom trošku, pribavlja teretnice i ostale isprave potrebne za uvoz i izvoz robe, kao i sve naknadne troškove ako brod nije stigao u ugovorenom roku.

6.3. Skupina C

CFR, eng. *Cost and FReight ... named port of destination* (cijena i prevoznina ... imenovana luka odredišta)

Termin CFR znači da se prodavatelj oslobađa svoje obveze onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci otpreme. Prodavatelj snosi troškove i prevozninu potrebnu da roba pristigne u imenovanu luku odredišta. Rizik od oštećenja ili gubitka robe i bilo koje dodatne troškove koji bi nastali nakon ugovorenog roka isporuke snosi kupac. Sukladno ovom terminu prodavatelj je dužan obaviti izvozno carinjenje. Termin se odnosi samo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putovima, a ukoliko prodavatelj i kupac nemaju namjeru isporučiti robu preko obale broda koristi se termin CPT.

Obveze prodavatelja:

Snosi sve troškove i prevozninu potrebne za dopremu robe do naznačene luke odredišta. Dužan je u što kraćem roku obavijestiti kupca o imenu broda, je li roba ukrcana na brod i očekivano vrijeme prispjeća robe do naznačene luke odredišta. Prodavatelj obavlja sve izvozne i carinske formalnosti i o svom trošku pribavlja izveznu dozvolu te ostala odobrenja potrebna radi izvoza robe. Snosi sav rizik za robu do onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja. Također, o svom trošku mora dobiti i predati kupcu „čistu – utrživu teretnicu“ koja treba glasiti na ugovorenu robu za ugovorenu luku odredišta te mora biti datirana u okviru roka potrebnog za otpremu robe. Čista teretnica treba omogućiti kupcu preuzimanje robe na mjestu odredišta. Izuzetno, na zahtjev kupca, treba pribaviti uvjerenje o podrijetlu robe te ukoliko je potrebno pružiti pomoć oko pribavljanja drugih isprava koje se izdaju u zemlji podrijetla robe, a kupcu su potrebne radi uvoza ili tranzita robe.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. Kupac pribavlja uveznu dozvolu i obavlja uvezne carinske formalnosti. Ukoliko je to

potrebno, kupac osigurava tranzitni prolaz preko neke druge zemlje. Snosi sav rizik mogućeg oštećenja ili gubitka onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja. Osim toga, snosi troškove osiguranja robe od prelaska preko ograde broda, dok ostale troškove snosi od trenutka isporuke robe u imenovanoj luci odredišta. U slučaju nepravodobnog obavješćavanja prodavatelja o vremenu otpreme i/ili luci odredišta snosi sav rizik za robu od ugovorenog dana ili trenutka isteka ugovorenog roka za otpremu.

CIF, eng. *Cost, Insurance and Freight ... named port of destination*(cijena, osiguranje i prevoznina ... imenovana luka odredišta)

Termin CIF znači da prodavatelj ispunjava svoju obvezu isporuke onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci otpreme. Prodavatelj plaća troškove i prevozninu do imenovane luke odredišta, ali rizik od oštećenja ili gubitka robe te dodatne troškove koji mogu nastati nakon ugovorenog roka isporuke snosi kupac. Prema CIF terminu prodavatelj je obavezan osigurati kupcu pomorsko osiguranje s minimalnim pokrićem koje pokriva rizik od oštećenja ili gubitka robe. Termin CIF zahtijeva da prodavatelj obavi izvozno carinjenje. Termin se odnosi samo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putovima, a ukoliko prodavatelj i kupac nemaju namjeru isporučiti robu preko obale broda koristi se termin CIP.

Obveze prodavatelja:

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući i nabavu izvozne dozvole te obavljanje izvoznog carinjenja. Na vlastiti trošak ugovara prijevoz do imenovane luke odredišta te ugovara osiguranje robe do imenovane luke odredišta. Ukoliko nema posebnih zahtjeva od strane kupca, prodavatelj ugovara osiguranje s minimalnim pokrićem. Osiguranje s minimalnim pokrićem treba pokriti ugovorenu cijenu povećanu za 10%, te mora biti osigurano u valuti ugovora. Prodavatelj mora predati kupcu policu osiguranja i snosi sav rizik za robu do trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. O svom trošku kupac pribavlja uvoznu dozvolu, obavlja uvozne carinske formalnosti te preuzima robu od prijevoznika u ugovorenoj luci odredišta. Ukoliko kupac zahtijeva od prodavatelja osiguranje protiv ratnog rizika, to čini o svom trošku. Snosi sav rizik mogućeg oštećenja ili gubitka onog trenutka kada roba prijeđe ogradu broda u luci ukrcaja. Ostale troškove pribavljanja uvjerenja o podrijetlu robe, isprava koje se izdaju u zemlji podrijetla robe i sl. snosi kupac.

CPT,eng. *Carriage Paid To ... named place of destination* (prevoznina plaćena do ... imenovano mjesto odredišta)

Termin CPT znači da prodavatelj isporučuje robu prijevozniku kojeg on imenuje te dodatno plaća i trošak prijevoza kako bi se roba dopremila do imenovanog odredišta. Rizik i troškove nastale nakon dopreme robe do imenovanog odredišta snosi kupac. Ukoliko se koristi nekoliko prijevoznika za prijevoz robe do ugovorenog odredišta, a prodavatelj i kupac ne ugovore konkretnu točku isporuke, onda rizik prelazi kada je roba isporučena prvom prijevozniku. Ako prodavatelj i kupac žele da rizik prijeđe u kasnijoj fazi onda to moraju točno navesti u kupoprodajnom ugovoru. Termin CPT koristi se za sve vrste prijevoza, uključujući i intermodalni transport.

Obveze prodavatelja:

Prema ovom terminu prodavatelj je dužan platiti troškove prijevoza do naznačenog mjesta odredišta, te snositi sav rizik za robu do onog trenutka kada robu preda prvom prijevozniku u ugovorenom vremenu. Također, prodavatelj je dužan osigurati kupcu, o svom trošku, prijevoznu ispravu (npr. prenosivu teretnicu, riječnu teretnicu, neprenosivi brodski teretni list, zrakoplovni, željeznički ili cestovni list ili ispravu o intermodalnom prijevozu).

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru, te preuzeti robu od prijevoznika na mjestu isporuke u mjestu odredišta. Kupac mora snositi sve troškove od trenutka prispjeća robe na mjesto isporuke. Snosi sav rizik za robu od onog trenutka kada je roba predana prvom prijevozniku u mjestu otpreme robe, troškove osiguranja robe, troškove nastale tijekom tranzita robe do mjesta odredišta te troškove iskrcaja. Također, kupac snosi dodatne troškove i rizike nastale prilikom prekoračenja ugovorenog roka u kojem se roba treba otpremiti.

CIP, eng. *Carriage and Insurance Paid To ... named place of destination* (prevoznina i osiguranje plaćeni ... imenovano mjesto odredišta)

Termin CIP znači da prodavatelj isporučuje robu prijevozniku kojeg on imenuje te dodatno plaća i trošak prijevoza kako bi se roba dopremila do imenovanog odredišta. Rizik i troškove nastale nakon dopreme robe do imenovanog odredišta snosi kupac. Prema terminu CIP prodavatelj je dužan pribaviti kupcu osiguranje koje pokriva rizik od oštećenja ili gubitka robe s minimalnim pokrićem. Ukoliko kupac želi osiguranje s većim pokrićem, to treba dogovoriti s prodavateljem ili sam ugovara dodatno osiguranje. Naziv „prijevoznik“ odnosi se na svaku osobu koja prema ugovoru o prijevozu preuzima na sebe obvezu da obavi ili osigura obavljanje prijevoza željeznicom, cestom, zrakom, morem, rijekom ili kombinacijom tih vrsta prijevoza. Ako se za prijevoz do ugovorenog odredišta koriste daljnji prijevoznici, rizik od trenutka isporuke robe prelazi na prvog prijevoznika. Termin CIP zahtijeva da prodavatelj obavi izvozno carinjenje, te se koristi za sve vrste prijevoza, uključujući i intermodalni transport.

Obveze prodavatelja:

Prema ovom terminu prodavatelj je dužan platiti troškove prijevoza do naznačenog mjesta odredišta, te snositi sav rizik za robu do onog trenutka kada robu preda prvom prijevozniku u ugovorenom vremenu. Također, prodavatelj je dužan osigurati kupcu, o svom trošku, prijevoznu ispravu (npr. prenosivu teretnicu, riječnu teretnicu,

neprenosivi brodski teretni list, zrakoplovni, željeznički ili cestovni list ili ispravu o intermodalnom prijevozu). Uz navedene troškove prodavatelj je dužan, o svom trošku, pribaviti kupcu osiguranje koje pokriva rizik od oštećenja ili gubitka robe s minimalnim pokrićem.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru, te preuzeti robu od prijevoznika na mjestu isporuke u mjestu odredišta. Kupac mora snositi sve troškove od trenutka prispjeća robe na mjesto isporuke. Snosi sav rizik za robu od onog trenutka kada je roba predana prvom prijevozniku u mjestu otpreme robe, troškove osiguranja robe, troškove nastale tijekom tranzita robe do mjesta odredišta te troškove iskrcaja. Također, kupac snosi dodatne troškove i rizike nastale prilikom prekoračenja ugovorenog roka u kojem se roba treba otpremiti.

6.4. Skupina D

DAT, eng. *Delivered At Terminal ... named terminal of destination* (isporučeno terminal ... imenovani terminal odredišta)

Termin DAT znači da se prodavatelj oslobađa obveze onog trenutka kada robu istovari s prijevoznog sredstva i stavi na raspolaganje kupcu na imenovanom terminalu. Prodavatelj snosi sve rizike vezane za dopremu robe na imenovanom terminalu te mora obaviti izvozno carinjenje. Također, kupac snosi rizik istovara u terminalu na mjestu odredišta. Pod pojmom „terminal“ podrazumijevaju se mjesta kao što su dok luke, skladište ili cestovni, željeznički ili zračni teretni terminal. Termin DAT koristi se bez obzira na izabrani način prijevoza, kao i prilikom korištenja više načina prijevoza.

Obveze prodavatelja:

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući pribavljanje izvozne dozvole te obavljanje izvoznog carinjenja. Prodavatelj plaća sve troškove prijevoza robe do odredišta, kao i troškove istovara na ugovorenom terminalu u mjestu odredišta. Također, prodavatelj snosi sve rizike za oštećenja ili gubitak robe do trenutka kada robu istovari s prijevoznog sredstva i stavi na raspolaganje kupcu na imenovanom terminalu. Prodavatelj izvještava kupca o isporučenoj robi te, ukoliko je to potrebno, pomaže pri pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i daljnji prijevoz robe.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. Dužan je na imenovanom terminalu prihvatiti isporuku, ispravu o isporuci te primiti robu od operatera terminala. O svom trošku kupac pribavlja uvoznu dozvolu i obavlja uvozne carinske formalnosti. Kupac je dužan platiti prodavatelju troškove koji su nastali pri pribavljanju isprava i podataka po njegovom zahtjevu te ukoliko je to potrebno

pomaže pri pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz i prijevoz robe do odredišta.

DAP, eng. *Delivered At Place ... named place of destination* (isporučeno na mjestu ... imenovano mjesto odredišta)

Termin DAP znači da se prodavatelj oslobađa obveze onog trenutka kada u naznačenom mjestu, na ugovoreni datum ili unutar ugovorenog roka, robu stavi na raspolaganje kupcu, uvozno neocarinjenu i neistovarenu s dolaznog prijevoznog sredstva. Za razliku od DAT termina, istovar robe s pristiglog vozila u mjestu odredišta obveza je kupca. Termin DAP koristi se bez obzira na izabrani način prijevoza, kao i prilikom korištenja više načina prijevoza.

Obveze prodavatelja:

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući pribavljanje izvozne dozvole, te obavljanje izvoznog carinjenja. Prodavatelj plaća sve troškove prijevoza robe do ugovorenog mjesta odredišta. Također, prodavatelj snosi sve rizike za oštećenja ili gubitak robe do trenutka kada neistovarenu robu na dolaznom prijevoznom sredstvu stavi na raspolaganje kupcu u imenovanom mjestu. Prodavatelj, ukoliko je to potrebno pomaže pri pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i daljnji prijevoz robe.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. O svom trošku kupac pribavlja uvoznu dozvolu i obavlja uvozne carinske formalnosti. Dužan je preuzeti isporučenu robu, čime rizik i troškovi prelaze na kupca. Također, plaća troškove istovara robe u mjestu odredišta, ukoliko ti troškovi nisu na teret prodavatelja prema ugovoru o prijevozu. Kupac, ukoliko je to potrebno, pomaže pri pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz i daljnji prijevoz robe.

DDP, eng. *Delivered Duty Paid ... named place of destination* (isporučeno ocarinjeno ... imenovano mjesto odredišta)

Termin DDP znači da je prodavatelj dužan isporučiti kupcu robu koja je uvožno ocarinjena i neiskrcana s prijevoznog sredstva na imenovanom mjestu odredišta. Prodavatelj snosi sve troškove i rizike prilikom dopreme robe na imenovano mjesto odredišta te ima obvezu osim izvoznog carinjenja platiti i uvožno carinjenje. Suprotno terminu EXW, termin DDP predstavlja maksimalnu obvezu prodavatelja. Termin DAP koristi se bez obzira na izabrani način prijevoza, kao i prilikom korištenja više načina prijevoza

Obveze prodavatelja:

Prodavatelj mora pribaviti robu i račun u skladu s kupoprodajnim ugovorom, uključujući pribavljanje izvozne i uvozne dozvole o svom trošku. Nadalje, prodavatelj plaća sve troškove prijevoza robe do imenovanog mjesta odredišta, gdje neiskrcanu robu u dolaznom prijevoznom sredstvu stavlja na raspolaganje kupcu. Osim navedenih troškova i rizika koje prodavatelj snosi do mjesta odredišta, prodavatelj je dužan dostaviti kupcu prijevoznu ispravu ili elektronički zapis kojima omogućuje kupcu preuzimanje robe od prijevoznika na imenovanom mjestu odredišta omogućujući mu nesmetano preuzimanje robe.

Obveze kupca:

Platiti robu po ugovorenoj cijeni koja je navedena u kupoprodajnom ugovoru. Snosi sve dodatne troškove i rizike ukoliko prodavatelj ne informira na vrijeme o uputama za otpremu robe. Također, kupac snosi sve troškove i rizike od oštećenja ili gubitka robe onog trenutka kada preuzme robu od prijevoznika u mjestu odredišta i snosi troškove istovara robe ukoliko to nije drugačije navedeno u ugovoru o prijevozu. Kupac, ukoliko je to potrebno, pomaže pri pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz, uvoz i daljnji prijevoz robe.

7. REVIDIRANE AMERIČKE VANJSKOTRGOVINSKE DEFINICIJE

Izmijenjene, odnosno revidirane američke vanjskotrgovinske definicije su ekvivalent INCOTERMS-ima u SAD-u. Te definicije, kraticom označavane R.A.F.T.D. (eng. *Revised American Foreign Trade Definitions*), je 1941. godine donio Koordinacijski odbor predstavnika Trgovinske komore SAD-a, Nacionalnog vijeća američkih uvoznika i Nacionalnog vanjskotrgovinskog vijeća.

Revidirane vanjskotrgovinske definicije preporučuje se izvoznicima i uvoznicima SAD-a za opću upotrebu. One nemaju snagu zakonskih propisa, osim onda kada postoje posebni zakonski propisi koji ih sadrže ili onda kada su definicije potvrđene sudskim presudama. Stoga je predloženo prodavateljima i kupcima da ih prihvate kao dio kupoprodajnog ugovora, na koji one obvezuju ugovorene stranke.

Kod tumačenja američkih vanjskotrgovinskih definicija postoje određene razlike u odnosu na tumačenje INCOTERMS-a. Iz tog razloga bitnu ulogu kod ugovaranja poslova s američkim poslovnim partnerima imaju špediteri, osiguravajuća društva i drugi stručnjaci u području transporta i osiguranja u vanjskoj trgovini. Pri sklapanju takvih ugovora, bilo sa SAD-om ili područjem koje je pod njihovim utjecajem, ugovorne strane se mogu pozivati na INCOTERMS 2000 ili R.A.F.T.D., što se treba izričito naglasiti u ugovoru. Kao srednje rješenje ovog pitanja, u načelu se pri izvozu u SAD primjenjuju INCOTERMS-i, a pri uvozu iz SAD-a R.A.F.T.D. klauzule.

U nastavku su navedene i opisane R.A.F.T.D. definicije zajedno sa obvezama kupca i prodavatelja.

„EX“ ... *named point of origin* („iz“ ... naznačeno mjesto podrijetla) znači da prodavatelj snosi sve troškove i rizike za robu do trenutka kad je kupac obavezan preuzeti robu. Obavezan je pružiti kupcu, na njegov zahtjev i trošak, pomoć pri pribavljanju dokumenata koji se izdaju u zemlji podrijetla, zemlji otpreme robe ili oboje. Kupac je dužan preuzeti robu čim mu je stavljena na raspolaganje na dogovorenom mjestu određenog datuma ili u određenom razdoblju. On je dužan

platiti izvozne pristojbe ili troškove koji se javljaju pri izvozu robe i snositi sve troškove i rizike od trenutka preuzimanja robe.

Termin FOB (eng. *Free On Board*; hrv. franko ukrcano na prijevozno sredstvo) se kod R.A.F.T.D. definicija pojavljuje u nekoliko oblika, za razliku od primjene kod INCOTERMS-a.

F.O.B.... *named inland carrier at named inland point of departure* (franko ukrcano na prijevozno sredstvo ... naznačeni tuzemni prijevoznik u naznačenome tuzemnom mjestu otpreme) znači da je prodavatelj obavezan staviti robu na ili u prijevozno sredstvo ili je dopremiti do tuzemnog prijevoznog sredstva na ukrcaj. Također, dužan je pribaviti čisti teretni list ili drugu prijevoznu ispravu, nadoknaditi moguće gubitke ili štetu dok roba ne bude postavljena na ili u prijevozno sredstvo na mjestu ukrcaja. Osim toga, mora pružiti kupcu, na njegov zahtjev i trošak, pomoć kod pribavljanja dokumenata. Kupac je dužan organizirati i osigurati svako daljnje kretanje robe od tuzemnog mjesta ukrcaja, platiti sve prijevozne troškove te platiti izvozne ili druge moguće pristojbe i troškove. Također, mora nadoknaditi gubitak ili štetu koji nastanu nakon ukrcaja robe na naznačenom mjestu otpreme.

F.O.B.... *named inland carrier at named inland point of departure, freight prepaid to ... named point of exportation* (franko ukrcano na prijevozno sredstvo ... naznačeni tuzemni prijevoznik u naznačenome tuzemnom mjestu otpreme, prevoznina plaćena unaprijed do ... naznačeno mjesto izvoza) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu uključujući prijevozne troškove do naznačenog mjesta izvoza robe i plaća unaprijed prevozninu do tog mjesta, ali ne preuzima odgovornost za robu nakon pribavljanja čistog teretnog lista ili druge prijevozne isprave u naznačenom mjestu otpreme. Kupac organizira prijevoz i snosi troškove, s time da on ne plaća prijevoz od mjesta ukrcaja do naznačenog mjesta izvoza robe.

F.O.B. ... *named inland carrier at named inland point of departure, freight allowed to ... named point* (franko ukrcano na prijevozno sredstvo ... naznačeni tuzemni prijevoznik u naznačenome tuzemnom mjestu otpreme, prevoznina uračunata do ... naznačeno mjesto) znači da prodavatelj ima iste obveze kao i kod prethodnog termina, s time što u svom računu odbija prijevozne troškove do naznačenog mjesta. Kupac također preuzima sve obveze kao i kod prethodnog termina, uključujući plaćanje od tuzemnog mjesta ukrcaja robe do naznačenog mjesta.

F.O.B. ... *named inland carrier at named inland point of exportation* (franko ukrcano na prijevozno sredstvo ... naznačeni tuzemni prijevoznik u naznačenome tuzemnom mjestu izvoza robe) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu, uključujući troškove prijevoza do naznačenog mjesta, snoseći svaki gubitak ili štetu koji nastanu do tog mjesta. Kupac mora organizirati i osigurati daljnje kretanje robe do naznačenog mjesta te platiti izvozne ili druge pristojbe ili troškove. Također, mora nadoknaditi gubitke ili štete koje nastanu nakon ukrcaja robe na prijevozno sredstvo u naznačenom mjestu.

F.O.B.... *vessel ... named port of shipment* (franko ukrcano na brod ... naznačena luka otpreme) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu koja obuhvaća sve troškove do luke ukrcaja, uključujući predaju robe na pomorski brod koji je osigurao kupac ili koji je osiguran za kupca u luci otpreme robe. Kupac mora obavijestiti prodavatelja o imenu broda, datumu prispjeća broda, prostoru za ukrcaj i vremenu predaje robe na brod. Također mora snositi sve troškove i rizike od trenutka preuzimanja robe i osigurati prijevoz.

F.O.B.... *named inland point in country of importation* (franko ukrcano na prijevozno sredstvo ... naznačeno domaće mjesto u zemlji uvoza) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu, uključujući cijenu robe i sve troškove do naznačenog domaćeg mjesta u zemlji uvoza. Prodavatelj mora biti svjestan preuzetih

obveza, slično terminu DDP u INCOTERMS-ima. Kupac je dužan odmah preuzeti robu nakon prispjeća u odredište te snositi sve troškove nakon preuzimanja robe.

F.A.S. (eng. *Free Alongside*) ... vessel ... named point of shipment (franko uz bok broda ... naznačena luka otpreme) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu robe u koju su uključeni troškovi isporuke i postavljanja robe uz bok pomorskog broda, na dohvat ukrcajne dizalice. Kupac je dužan obavijestiti prodavatelja o imenu broda, datumu prispjeća u luku ukrcaja, prostoru za ukrcaj i vremenu prodaje. Mora snositi troškove ukrcaja i troškove prijevoza od trenutka preuzimanja robe.

C. &F. (eng. *Cost and Freight*) ... named port of destination (cijena i prijevoznina .. naznačeno mjesto odredišta) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu robe koja obuhvaća i troškove prijevoza robe do mjesta odredišta. Kupac mora prihvatiti dokumente, preuzeti robu i platiti svako daljnje kretanje robe te ju osigurati i nadoknaditi moguću štetu.

C.I.F. (eng. *Cost, Insurance, Freight*) ... named point of destination (cijena, osiguranje, prevoznina ... naznačeno mjesto odredišta) znači da prodavatelj određuje prodajnu cijenu koja obuhvaća cijenu robe, premiju za pomorsko osiguranje i sve prijevozne troškove do naznačenog mjesta odredišta. Kupac ima iste obveze kao i kod izraza C&F, osim što ne osigurava robu niti plaća premiju osiguranja.

EX DOCK... *named port of importation* (s doka ... naznačena luka uvoza) znači da prodavatelj definira prodajnu cijenu koja obuhvaća cijenu robe i sve ostale troškove potrebne da se roba stavi na dok u imenovanoj luci uvoza robe s plaćenim pristojbama, ukoliko ih ima. Kupac je dužan preuzeti robu u imenovanoj luci uvoza te snosi troškove i rizike za robu ako nije preuzeo robu u dogovorenom vremenu. Ovaj termin upotrebljava se u SAD-u pri poslovima uvoza.

8. ZAKLJUČAK

INCOTERMS, odnosno međunarodna pravila za tumačenje trgovinskih termina, sastavljena od skraćenog naziva na engleskom jeziku zapravo predstavljaju skup termina koji uređuju pravno-ekonomske odnose između izvoznika i uvoznika u međunarodnoj trgovini. Odnose se i na prijevoznike, špeditere, carinske organe, luke i pristaništa, pomorske agente, osiguravajuća društva i dr. Njihova svrha i cilj je osigurati prodavateljima i kupcima primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa kako bi u potpunosti isključili nespornosti, pogrešno tumačenje odredaba kupoprodajnih ugovora, a time i štetne posljedice. Ugovorene stranke često primjenjuju INCOTERMS prilikom sklapanja ugovora o prijevozu ili osiguranju što nije ispravno. Iako mogu biti vodič za sklapanje navedenih ugovora, INCOTERMS se primjenjuju samo na ugovor o kupoprodaji. Međunarodna trgovinska komore odlučila je istražiti razumijevanje trgovinskih termina kako bi se olakšalo međunarodno trgovanje. Prvo istraživanje se provodilo u 1920-ima, a rezultati studija su objavljeni 1923. godine. Bilo je ograničeno na šest uobičajenih trgovinskih termina korištenih u 13 različitih zemalja, da bi se zatim u drugom istraživanju, objavljenom 1928., obuhvatilo više od 30 zemalja. Istraživanja su pokazala razlike u tumačenju trgovinskih termina te su zahtijevale daljnje mjere. Na prvoj sjednici komisije Komore, INCOTERMS su identificirani kao „instrument posebne važnosti s obzirom na usklađivanje i objedinjavanje zakona o međunarodnoj prodaji robe". Kasnije kroz upotrebu INCOTERMS su se uspjeli dokazati kao moderna internacionalna pravila za interpretaciju najčešće korištenih trgovačkih termina u internacionalnoj trgovini. Kao ekvivalent europskim INCOTERMS-ima, u SAD-u se koriste američke transportne klauzule, odnosno Revidirane američke vanjskotrgovinske definicije.

Već od njihovog donošenja 1936. godine se mogla uvidjeti njihova najšira upotreba u vanjskoj trgovini. INCOTERMS termini uvelike su pridonijeli smanjenju i olakšanju papirlogije čime se znatno smanjuju administrativni poslovi, te svojom jednostavnošću prilikom ugovaranja smanjuju mogućnost nesporazuma. Također, razvojem gospodarstva, te novim iskustvima u praksi rezultirat će novim izmjenama i dopunama INCOTERMS-a te će biti zanimljivo vidjeti koje promjene će obilježiti sljedeću reviziju.

LITERATURA

KNJIGE

- [1] Ivaković, Č., Stanković, R., Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2010.
- [2] Zelenika R.: Međunarodna špedicija: osnovni i specijalni poslovi – špediterovo pravo – INCOTERMS '90 – R.A.F.T.D., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1996.
- [3] Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012.
- [4] Zelenika R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002.

INTERNETSKA STRANICE

- [1] <http://www.iccwbo.org/> (srpanj, 2015.)
- [2] <http://www.jms-logistics.com/> (srpanj, 2015.)
- [3] <http://www.hgk.hr/> (srpanj, 2015.)
- [4] <http://www.prometna-zona.com/> (srpanj, 2015.)
- [5] <http://www.supremelogistics.co.th/> (srpanj, 2015.)

POPIS KRATICA

C&F	(Carriage and Freight) cijena i prevoznina
CFR	(Carriage and FReight) cijena i prevoznina
CIF	(Carriage, Insurance and Freight) cijena, osiguranje i prevoznina
CIP	(Carriage and Insurance Paid To) prevoznina i osiguranje plaćeni do
CPT	(Carriage Paid To) prevoznina plaćena do
DAF	(Delivered At Frontier) isporučeno granica
DAP	(Delivered At Place) isporučeno na mjestu
DAT	(Delivered At Terminal) isporučeno terminal
DCP	(Delivered Costs Paid) prevoznina plaćena
DDP	(Delivered Duty Paid) isporučeno ocarinjeno
DDU	(Delivered Duty Unpaid) isporučeno neocarinjeno
DEQ	(Delivered Ex-Quay) isporučeno franko obala
DES	(Delivered Ex-Ship) isporučeno franko brod
EXW	(Ex-Works) franko tvornica
FAS	(Free Alongside Ship) franko uz bok broda
FCA	(Free Carrier) franko prijevoznik
FOB	(Free On Board) franko brod
FOR-FOT	(Free On Rail-Free On Truck) franko vlak-franko kamion
FRC	(Free Carrier) franko prijevoznik
ICC	(International Chamber of Commerce) Međunarodna trgovinska komora

R.A.F.T.D.	(Revised American Foreign Trade Definitions) Revidirane američke vanjskotrgovinske definicije
UN/EDIFACT	(Electronic Data Interchange For Administration Commerce and Transport) Elektronska razmjena podataka za administraciju, trgovinu i transport

POPIS SLIKA

- Slika 1: Prikaz „INCOTERMS 2000“, str. 9.
- Slika 2: Prikaz razvoja Incoterms termina, str. 11.
- Slika 3: Prikaz podjele troškova i rizika pri isporuci robe između prodavatelja i kupca prema „INCOTERMS 2010“, str. 17.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet prometnih znanosti
10000 Zagreb
Vukelićeva 4

METAPODACI

Naslov rada: Pregled razvoja INCOTERMS-a

Autor: Patrik Pehar

Mentor: doc. dr. sc. Darko Babić

Naslov na drugom jeziku (engleski):

Development of Incoterms

Povjerenstvo za obranu:

- prof. dr. sc. Mario Šafran, predsjednik
- doc. dr. sc. Darko Babić, mentor
- dr. sc. Ivona Bajor, član
- doc. dr. sc. Ratko Stanković, zamjena

Ustanova koja je dodjelila akademski stupanj: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

Zavod: Zavod za inteligentne transportne sustave

Vrsta studija: sveučilišni

Naziv studijskog programa: Inteligentni transportni sustavi i logistika

Stupanj: preddiplomski

Akademski naziv: univ. bacc. ing. traff.

Datum obrane završnog rada: 1. rujan 2015.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet prometnih znanosti
10000 Zagreb
Vukelićeva 4

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI I SUGLASNOST

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem kako je ovaj _____ završni rad

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem kako nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, niti je prepisan iz necitiranog rada, te nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem također, kako nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Svojim potpisom potvrđujem i dajem suglasnost za javnu objavu _____ završnog rada
pod naslovom _____ Pregled razvoja INCOTERMS-a

na internetskim stranicama i repozitoriju Fakulteta prometnih znanosti, Digitalnom akademskom repozitoriju (DAR) pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Student/ica:

U Zagrebu, _____ 1. rujan 2015. _____